

HRVATSKI *glasnik*

XXXIV. godina, 1. broj

4. siječnja 2024.

cijena 300 Ft

30 godina od donošenja Zakona o etničkim i nacionalnim manjinama

FOTO: MELINDA KEŠERŰ

3. stranica

Dani hrvatskog jezika i književnosti

4. stranica

Učenci iz Mohača u posjetu Belom Manastiru

4. stranica

490 ljet Hrvati u Koljnofu

15. stranica

Zajedno

Vjera je važna za očuvanje identiteta kod Hrvata u Mađarskoj. U budimpeštanskoj bazilici sv. Stjepana održano je misno slavlje na hrvatskom i mađarskom jeziku te adventski koncert Akademskog zbora „Ivan Goran Kovačić“. U propovijedi se govorilo o ljubavi kao vodilji koja može oboruzati svako zlo i o bezuvjetnom davanju koje je vrlina pravog naličja ljudskosti te o identitetu. „Pojam svi narodi uključuje cijelu obitelj čovječanstva, ali ne kao bezličnu masu, nego kao narode koji čuvaju vlastiti identitet i obilježja.“

I zaista, u današnjem svijetu koji teži uniformiranju, kreiranju lako vodljivih masa gdje moć, profit, efikasnost pretvaraju naša imena u brojeve, gdje se stvarni kontakti sve više svode na virtualne i jezik komunikacije unazađuje, mi kao pečinski ljudi umjesto riječi šaljemo (emoji) znakove, a djeca u školi imaju predmet Razumijevanje teksta. Način ubrzanog života oslonjen na tehniku blokira nam svijest o praznini koju može stvoriti izolacija od stvarnih kontakata, utrka za prisutnošću našeg idilično predstavljenog virtualnog (ja) profila i tumačenje lajkova u znaku stvarne pažnje i ljubavi. Jesmo li u stanju biti vođeni ljubavlju i bezuvjetnim davanjem kako propovijed kaže?

Mislim da smo te večeri u bazilici svi osjetili da jesmo. Unatoč snijegu na misu su pristigli Hrvati iz različitih regija, a dijelove mise čitali su i vjernici iz Santova, Petrova Sela, Martinaca i Zagreba. Te je večeri u bazilici bila masa ljudi, ali ne „bezlična masa, nego narod koji čuva vlastiti identitet i obilježja“. Te večeri zaboravili smo na sve nesuglasice, zamjerke i prepreke. Uz zvuke adventskog koncerta bili smo svjesni da trebamo biti i da jesmo zajedno.

Kršul

ERČIN – Na blagdan Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije, 8. prosinca, u Erčinu je služena zornica i litanija kod kapelice Szapáry-Eötvös ispred tzv. lurdske špilje. Na svetu misu odazvao se velik broj Hrvata iz Erčina na čelu s predsjednicom tamošnje hrvatske samouprave Timeom Viczók Szilli i članicama erčinskog zbora „Jorgovan“.

GLASNIKOV TJEDAN

„Bez tog pravnog akta, koji je bio važna prekretnica u životu manjina u Mađarskoj, ne bi bilo pravnog okvira za djelovanje narodnosnih samouprava ni na mjesnoj ni na državnoj razini“

Na marginama margina. Tako bismo mogli opisati situaciju u kojoj javni medij narodnosne zajednice od organizatora ne dobije poziv na događanje o kojem je najrelevantniji upravo napis, izvješće, fotografija, stav ili komentar koji će taj javni narodnosni medij objaviti ili ne objaviti. Nijedan drugi medijski osvrt nije važniji od toga. Čudom se mogu čuditi svi javni narodnosni mediji, naravno – koji se financiraju iz državnog proračuna i iz poreza poreznih obveznika, kad na događanje na kojem bi oni trebali biti prvi pozvani da o tome izvještavaju ne dobiju ni poziv. Doznaju za događanje tek slučajno pa, smatrajući kako im je ondje mjesto, i bez poziva odu. Nasreću, hvala dragom Bogu, na ulazu ih puste u dvoranu. Kako bi narodnosni medij uopće mogao pohvatati konce priče, nije dovoljno da dođe u vrijeme koje piše na plakatu (koji on nije ni dobio). Treba doći barem dva sata ranije jer postoji i dio programa koji nije naznačen na plakatu, a upravo je on važan da bi se nešto suvislo moglo napisati. Doduše, kad uđe u dvoranu, suoči se s tim da sve snimaju tri kamere. I prvi i drugi dio priče, ali više prvi nego drugi. Jer ples i nije najvažniji dio događanja koje se odvijalo toga dana iako je trajao, kažu, gotovo dva sata. Ali dva sata trajao je i program koji je prethodio plesu. A onda se ja čudom čudim kad o tom tako važnom događanju toga dana nijedan mađarski medij ne napiše ni slova, a kamoli Mađarska izvještajna agencija.

Godine 1993., točnije 7. srpnja te godine, Mađarski parlament prihvatio je Zakon o pravima etničkih i nacionalnih manjina (A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény). Kako je na svojoj stranici napisala zamjenica pučkog pravobranitelja zadužena za narodnosti u Mađarskoj, donošenju te pravne norme prije 30 godina prethodio je prije toga nezamisliv, u širokom krugu proveden temeljit i opsežan stručni

rad te opsežne znanstvene i stručne konzultacije, a sve to zahvaljujući tad ustrajnim nastojanjima i djelovanju tad aktivnih manjinskih civilnih organizacija, stručnjaka koji su predano radili na tome u okviru foruma koji je okupljao sve predstavnike manjina takozvanog Okruglog stola manjina. Uz prijedlog zakonske norme stalo je šest parlamentarnih stranaka te je zakon prihvaćen gotovo jednoglasno, s 96,5 % glasova nazočnih.

Bez tog pravnog akta, koji je bio važna prekretnica u životu manjina u Mađarskoj, ne bi bilo pravnog okvira za djelovanje narodnosnih samouprava ni na mjesnoj ni na državnoj razini niti bi bilo moguće govoriti o institucijama u održavanju narodnosnih samouprava, a ni narodnosti ne bi imale predstavnike u najvišem zakonodavnom tijelu Mađarske.

Spomenuti Zakon rezultat je dugotrajna procesa usuglašavanja etničkih i manjinskih zajednica s političkim predstavnicima parlamentarnog života u Mađarskoj i Vladom Mađarske u vremenu sveopće demokratizacije javnog i političkog života, kad su udruge nicale kao gljive poslije kiše, a javni život, pa i život manjina u Mađarskoj obilježavali su polet, nove inicijative, energija, entuzijizam, ideje, optimizam kakva dotad nije bio.

Od donošenja zakona do prvih koraka na putu takozvane „kulturne autonomije“ prošlo je sedam godina. Zakon daje širok spektar mogućnosti od kojih neke ni do danas nisu zaživjele ili ih narodnosne zajednice ne koriste. On je izmijenjen 2011. godine. Od tad do danas bilo je više promjena koje nisu bitno dirale u njegove odredbe. Već 1993. uglavnom su utvrđena pravila djelovanja sustava narodnosnih samouprava, okviru kulturne autonomije, nazočnost narodnosti u najvišem zakonodavnom tijelu i štošta drugoga.

Branka Pavić Blažetin

HRVATSKI glasnik

Čitajte i širite Hrvatski glasnik,
tjednik Hrvata u Mađarskoj!

30 godina od donošenja Zakona o etničkim i nacionalnim manjinama

Okrugli stol i svečani program

Mađarski je parlament 7. srpnja 1993. godine prihvatio Zakon o pravima etničkih i nacionalnih manjina (A nemzeti és etnikai kisebbség jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény). Kako je na svojoj stranici napisala zamjenica pučkog pravobranitelja zadužena za narodnosti u Mađarskoj, donošenju te pravne norme prije 30 godina prethodio je prije toga nezamisliv, u širokom krugu proveden temeljit i opsežan stručni rad te opsežne znanstvene i stručne konzultacije, a sve to zahvaljujući tad ustrajnim nastojanjima i djelovanju tad aktivnih manjinskih civilnih organizacija, stručnjaka koji su predano radili na tome u okviru foruma koji je okupljao sve predstavnike manjina takozvanog Okruglog stola manjina. Uz prijedlog zakonske norme stalo je šest parlamentarnih stranaka te je zakon prihvaćen gotovo jednoglasno, s 96,5 % glasova nazočnih.

Želeći obilježiti tu okruglu obljetnicu, civilna udruga Savez državnih narodnosnih samouprava u suradnji s Odborom za narodnosti Mađarskog parlamenta 30. studenoga u Bugarskom domu kulture u Budimpešti priredio je svečani program. U programu su nastupili izvođači, predstavnici 13 narodnosti u Mađarskoj. Hrvatsku narodnost predstavljala je plesna skupina budimpeštanskog HOŠIG-a.

Dio nazočnih

Prije svečanog programa održan je susret s nekadašnjim sudionicima Okruglog stola manjina na kojem su oni evocirali svoja sjećanja na to vrijeme. Tadašnjim okruglim stolom presjedao je Toso Doncsev, koji se i ovoga puta također sjetio tih događanja.

Među nazočnima na dijelu događanja okruglog stola bili su i državni tajnik za narodnosne i vjerske odnose Ureda premijera Miklós Soltész te Domaćica Mađarskog parlamenta (Az Országgyűlés háznagya) Márta Mátrai. Oni su pozdravili sudionike okruglog stola i sve nazočne. Svečanu galu uz predsjednicu Saveza državnih samouprava Erzsébet Racskó pozdravio je i zamjenik državnog tajnika Zoltán Fürjes. Program je ostvaren uz potporu Ureda premijera Mađarske.

Okrugli stol vodili su predsjednik Bugarske državne samouprave Muszev Dancso i predsjednica Slovačke državne samouprave i Saveza državnih samouprava Erzsébet Racskó. Sudjelovali su i evocirali svoja sjećanja i Toso Doncsev, Pero Lastić, Jaroslava Hartyány, Jorgosz Dzsindzisz, Ewa Slaba Rónay, Ilona Arczt, Viktória Kishegyi i drugi. Čula su se njihova prisjećanja na vrijeme demokratskih promjena u Mađarskoj i radnje koji su prethodile donošenju Zakona o etničkim i nacionalnim manjinama 7. srpnja 1993. Nazočni među slušačima

Predsjednik Bugarske državne samouprave Muszev Dancso pozdravio je nazočne

bili su akteri današnje narodnosne politike u Mađarskoj, predsjednici državnih samouprava, glasnogovornici narodnosti u Mađarskom parlamentu, pa tako i predsjednik HDS-a i zamjenik predsjednice Saveza državnih samouprava Ivan Guban te glasnogovornik odnosno predstavnik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga.

Predsjednica udruge Savez državnih narodnosnih samouprava i drugi govornici evocirali su i dualistički Zakon o manjinama iz 1868. godine, poznatiji kao Eötvösev zakon. Istaknuli su kako je 125 godina nakon tog zakona Zakon iz 1993. detaljno regulirao prava manjina, definirajući individualna i kolektivna prava i stvarajući pravni okvir za iniciranje utemeljenja narodnosnih samouprava. Namjera zakonodavca bila je zakonom doprinijeti ostvarivanju interesa manjinskih zajednica i jačanju njihova identiteta, očuvanju jezika, kulture i tradicija.

Sudionici Okruglog stola

Zakon LXXVII. iz 1993. postavlja i izražava načela i praktične temelje narodnosne politike moderne mađarske demokracije i predstavlja priliku za prepoznavanje, prihvaćanje, doživljavanje i prenošenje nacionalnog identiteta. „On je velika prilika dana državotvornim čimbenicima, zakonom priznatim narodnosnim zajednicama“, rekao je zamjenik državnog tajnika Zoltán Fürjes. Danas je na snazi Zakon o narodnostima CLXXIX. iz 2011. godine. „Zakon je uveo sustav narodnosnog glasnogovornika (predstavništva) u Mađarskom parlamentu te povlaštenu kvotu za ulazak narodnosnog zastupnika u Mađarski parlament, čime i narodnosti sudjeluju u zakonodavnom radu Parlamenta kroz stalan Odbor za narodnosti koji inicira i predlaže izmjene i dopune propisa i zakona koji se dotiču položaja narodnosnih zajednica u Mađarskoj“, rekla je u svojem izlaganju između ostalog Domaćica Mađarskog parlamenta Márta Mátrai.

Branka Pavić Blažetin

Dani hrvatskog jezika i književnosti

U organizaciji Hrvatskog internata „Collegium Croaticum“ u pečuškom Hrvatskom vrtiću, osnovnoj školi, gimnaziji i učeničkom domu Miroslava Krležje 18. studenoga za studente iz internata „Collegium Croaticum“ organizirani su Dani hrvatskog jezika i književnosti. Ravnatelj Hrvatskog internata „Collegium Croaticum“ Štef Prosenjak pozvao je četiri predavača.

Nakon svečanog otvorenja programa nazočne je pozdravio predsjednik HDS-a Ivan Guban, a zatim su slijedile radionice. Dr. sc. Silvestar Balić održao je izlaganje „Hrvatsko nakladništvo u Mađarskoj prije i poslije I. svjetskog rata“, dr. sc. Timea Bockovac vodila je radionicu „Prevođenje u praksi“, dr. sc. Stjepan Blažetin govorio je na temu „Hrvatski tragovi u Pečuhu“, ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrilin izlagala s temom „Vidljivost i prisutnost Croatice u životu hrvatskih zajednica u Mađarskoj“ uz projekciju filma „Očuvanje identiteta“.

Kako je za Hrvatski glasnik izjavio ravnatelj Hrvatskog internata „Collegium Croaticum“ Štef Prosenjak, ovaj stručni dan okupio je polaznike iz Budimpešte i Pečuha. Naime, internat djeluje na dvjema lokacijama: u svojem sjedištu u Pečuhu u vlastitoj zgradi u Ulici Nagy Lajos király 4 i u budimpeštanskoj podružnici, gdje u Ulici Lónyay 18/B unajmljuje prostor od poduzeća Croatia. Zadovoljan je predavanjima koja su održana studentima, koji su se i na ovaj način upoznali s ciljem Internata. Važno je da polaznici budu zajedno, da se upoznaju i druže. Trenutačno je u internatu deset studenata – šestero u Budimpešti i četvero u Pečuhu – za koje se organiziraju razni programi. Studenti koji stanuju u internatu dolaze iz svih krajeva Mađarske: iz Petrova Sela, Barče, Serdahela, Budimpešte, Pečuha, Katolja, Mohača. Studiraju na različitim fakultetima i sveučilištima, od studija međunarodnih odnosa, hrvatskog

Sudionici Dana hrvatskog jezika i književnosti

jezika i književnosti, engleskog, ruskog, elektrotehnike, informatike, ekonomije, biologije, fizioterapije, javnih poslova...

Jedan je od uvjeta za smještaj u internatu i znanje hrvatskog jezika, koje bi studenti u internatu trebali i usavršiti. Collegium Croaticum njihov je dom, a ne samo obična spavaonica. Održavatelj se brine za dodatne sadržaje kojima će se ojačati nacionalni identitet i pripadnost hrvatskoj zajednici u Mađarskoj.

Branka Pavić Blažetin

Učenici iz Mohača u posjetu školi u Belom Manastiru

Gradovi Mohač i Beli Manastir već su desetljećima gradovi prijatelji. Imaju gotovo svakodnevnu komunikaciju i suradnju koja se ostvaruje na brojnim poljima: od gospodarstva, sporta, kulture, školstva... U mohačkoj Osnovnoj školi „Széchenyi“ (MTÁI Széchenyi Iskola) ostvaruje se narodnosna nastava hrvatskog jezika i književnosti i narodopisa u satnici predmetne nastave u svim razredima od prvog do osmog. Djeca pri upisu u školu mogu birati Hrvatski jezik i književnost plus Narodopis i, ako ima dovoljan broj prijavljenih (po zakonu osam učenika), škola pokreće skupinu koja pohađa odabrane predmete. Brojnim dodatnim aktivnostima, pa i izvan nastavnog sata i škole, djeci se predmet nastoji učiniti što privlačnijim i življim, a tu u pomoć priskače i Hrvatska samouprava Mohača na čelu s predsjednikom Đurom Jakšićem.

Tako su učenici 4. b i 7. b razreda Osnovne škole „Széchenyi“ 27. listopada bili u jednodnevnom posjetu Osnovnoj školi „Franjo Tuđman“ u Belom Manastiru. Cilj posjeta bilo je druženje učenika, govorenje hrvatskog i mađarskog jezika kao i upoznavanje sa školom te razgledavanje grada. S učenicima su bili ravnateljica škole Zsuzsanna Mây-Cseté, učiteljica Anita Jandrók Erdélyi i predsjednik Hrvatske samouprave Mohača Đuro Jakšić.

U školi Franje Tuđmana dočekala ih je učiteljica Brigitta Jáger, koja je za njih pripremila brojne zanimljive sadržaje. Učenici iz Mohača nazočili su nastavi hrvatskog jezika u četvrtim razredima kod učiteljica Ljerke

Đerfi, Melite Lesić, Mirele Elvedi i Eme Šumi-ga te su se poslije u knjižnici družili s domaćim učenicima koji pohađaju Mađarski jezik i kulturu, igrajući društvene igre. Nakon ručka posjetili su Etnološki muzej, gdje su sudjelovali u radionici runjenja kukuruza pod vodstvom Marka Horvata. Isprobavali su stare alate i upoznali se sa starim sortama kukuruza.

Zatim su se uputili u Gradsku upravu, gdje je goste dočekao gradonačelnik Tomislav Rob, koji ih je upoznao s općim podacima o gradu, povijesti kao i gospodarskoj povezanosti s Mađarskom. Šetnju gradom sa svojim prijateljima iz Belog Manastira nastavili su do Centra kulture, gdje su

pogledali izložbu slika te se ujedno preko slika upoznali s glumcima Gradskog kazališta. Daniela Taslidžić Herman predstavila je rad kazališta, buduće predstave i planove, nakon čega su učenici imali priliku isprobati razne kazališne kostime. Poslijepodne su posjetili Gradsku knjižnicu, gdje ih je dočekao Žolt Rabbi i pokazao što knjižnica kao središnja knjižnica Mađara nudi svojim članovima. Govorio je i o suradnji s knjižnicama u Mađarskoj.

Nakon kupnje u Konzumu učenici su se vratili do škole, gdje su ih počastili poslasticama koje su im donijeli učenici četvrtih razreda koji pohađaju Mađarski jezik i kulturu.

Branka Pavić Blažetin

SURADNJA SE NASTAVLJA

Tjedan od 20. do 26. studenoga u Osnovnoj školi „Katarina Zrinski” u Serdahelu protekao je u uzbuđenju i veselju. Naime, buduće učiteljice odnosno studentice Odjela za izobrazbu učitelja i odgajatelja Sveučilišta u Zadru s redovitom profesoricom Smiljanom Zrilić gostovale su u ustanovi kako bi i na taj način pomogle u njegovanju hrvatske riječi. To je već 21. put otkako dvadesetoro studenata iz Zadra stiže u serdahelsku ustanovu i održava praktične vježbe, a isto toliko učenika serdahelske škole tjedan dana ljetuje u Zadru. Budući da su se tog tjedna održavali i Dani Katarine Zrinske, studentice su pomogle u pripremama, a profesorica je kao i svake godine održala stručno predavanje za učitelje pomurskih škola pod naslovom „Socijalna kompetencija učitelja”.

Prekrasna je suradnja serdahelske osnovne škole i zadarskog sveučilišta koja traje više od dva desetljeća i koju nasreću nitko od partnera ne želi prekinuti iako nije lako održavati takve veze u sve težim ekonomskim uvjetima. Uhodana je to suradnja, svatko već zna svoj posao, pomoć stiže od raznih organizacija i preko raznih natječaja kako bi učenici imali poseban doživljaj – učenje s mladim budućim učiteljicama koje ih upoznaju s novim hrvatskim pričama, pjesmama, prekrasnim krajevima matične domovine ili ih nauče nove riječi ili mnoge druge zanimljivosti o Hrvatskoj. Kakav je tek sedmašima doživljaj ljetovati u jednom od najljepših gradova na Jadranu. Profesorici Smiljani Zrilić, koja je promotorica suradnje i kojoj je Hrvatska samouprava Serdahela dodijelila priznanje te mjesna samouprava status počasne građanke, postavili smo pitanje može li se osmisliti nešto novo i nakon toliko godina.

„Sve jako dobro funkcionira, a uostalom svake su godine drugi studenti i druga djeca idu u Zadar. No ipak uvijek po-

Ispred spomenika Katarine Zrinske

kušamo dodati i nešto novo toj suradnji. Ove godine preko svojih veza uspjela sam uključiti i kolege s Učiteljskog fakulteta iz Čakovca. Oni su blizu i možda će uspjeti češće osmisliti zajedničke programe. Ovaj put predstavili su Međimursku županiju i tamošnju kulturu, koja je slična kulturi ovdašnjih pomurskih Hrvata. Isto tako ove smo se godine uključili i u obilježavanje Dana Katarine Zrinske te sam nastavnici održala predavanje o socijalnoj kompetenciji učitelja. Cilj je iz godine u godinu isti: očuvanje i učenje hrvatskoga jezika. Točno znam koliko prisutnost izvornih govornika hrvatskog jezika znači u učenju jezika – i za učenike, ali i za učitelje i mještane. Uvijek nas jako srdačno primaju”, rekla je profesorica Zrilić.

Ravnatelj serdahelske škole Zsolt Trojkó suradnju također smatra vrlo važnom. Naime, u obiteljima se više ne govori hrvatski jezik i vrlo je velika odgovornost škole kad je riječ o njegovanju hrvatskog jezika. Smatra da je ova suradnja ogromna motivacija za djecu u učenju jezika jer mnogi u sklopu suradnje uspiju otići na more. Tijekom tjedna studentice su se podijelile po razredima i održale sate hrvatskoga jezika i glazbe u četiri razreda, imale su 16 različitih sati. U

početku je trebalo probiti led, ali kad su se djeca opustila, lijepo su komunicirali.

„Bila je dobra odluka doći, da malo vidimo kako je na praksi, kako treba postupati s djecom. Profesorica nas je pripremila za putovanje, ispričala je kako se ovdje uči hrvatski jezik i kako da se pripremimo za sate. Tad smo se mi dogovorile koja će od nas pripremiti koju temu, potražile nastavna pomagala kako bi sat bio zanimljiv, a za predstavljanje ljepote naših krajeva složile smo prezentaciju s fotografijama na računalu. To je bilo za više razrede. Kad su se djeca opustila i navikla na nas, mogle smo lakše raditi”, rekle su studentice Andrea Stoić, Stela Panković, Antonela Bačinić i Lara Ljubić. Domaćini su i ove godine dobili odličnu ocjenu za svoje gostoprimstvo. Nakon svakog ručka i večere na stolu su bili ukusni domaći kolači, a i ove godine organiziran im je izlet u Budimpeštu te posjet Parlamentu, budimskoj palači, Trgu junaka i budimpeštanskom Adventu. Posljednja večer nije mogla proći bez tamburaške glazbe. Sumartonski lepi dečki okupili su se radi zadarskih gostiju i zabavljali ih poznatim hrvatskim zabavnim pjesmama. Na ljeto slijedi nastavak s ljetovanjem sedmaša serdahelske škole u Zadru.

Beta

Na satu hrvatskoga jezika

II. Županijsko natjecanje hrvatskih učenika u Baji

U Kulturnom centru bačkih Hrvata u Baji 23. studenoga održano je II. Županijsko natjecanje hrvatskih učenika. Natjecanje je priređeno u suorganizaciji s Hrvatskom samoupravom Bačko-kiškunske županije i uz potporu Gradske knjižnice „Endre Ady“.

Sudionici Županijskog natjecanja hrvatskih učenika

Sudionike natjecanja, njihove nastavnike i goste srdačno je pozdravio ravnatelj Kulturnog centra Mladen Filaković, koji je otvorio županijski susret hrvatskih učenika. Ove godine na poziv organizatora odazvalo se sedam osnovnih škola: šest s predmetnom nastavom hrvatskoga jezika i jedna dvojezična hrvatska škola. Gotovo četrdeset učenika iz Baje (vančaška osnovna škola i OŠ „Šugavica“), Bačina, Dušnoka, Gare, Kačmara i Santova svrstano je u pet skupina. Mješovite ekipe sastavljene od učenika spomenutih škola natjecale su se po postajama u poznavanju hrvatskoga jezika uz razne zabavne jezične, pismene i usmene zadatke, kviz, križaljke i drugo. S njima su radile studentice i profesorice iz bajske visoke škole te djelatnici Kulturnog centra.

Pobjednička ekipa – Bundeve

Proglašenje rezultata i nagrađivanje

Nakon završetka natjecanja lektorica hrvatskoga jezika na Visokoj školi Józsefa Eötvösa u Baji Ana Marija Posavec održala im je zanimljivo predavanje o animiranom filmu i Zagrebačkoj školi crtanog filma. Nakon toga zajedno su pogledali tri epizode crtanoga filma *Profesor Baltazar*. Druženje učenika proteklo je u dobrom raspoloženju uz druženje učenika i nastavnika.

Nastavnici, organizatori i gosti

Nakon zbrajanja bodova održano je proglašenje rezultata. Prvo mjesto osvojila je ekipa Bundeve, drugo ekipa Vjeverica, treće Lubenica, četvrto Bubamara, a peto Jabuka.

Svi sudionici nagrađeni su spomenicama i skromnim darovima, a najbolji i medaljama. Susret je ostvaren uz potporu Vlade Mađarske, odnosno Fonda „Gábor Behlen“, a završen zajedničkim ručkom i druženjem sudionika.

S. B.

Drmeš, kolo, polka, zurka – koncert Ansambla LADO u Pečuhu

Svoj posljednji ovogodišnji koncert Ansambl LADO izveo je 30. studenoga u pečuškom Centru Kodály.

Drmeš, kolo, polka i zurka najzastupljeniji su i nezaobilazni tradicijski plesovi pojedinih hrvatskih krajeva smještenih „između Save, Dunava i Drave” te uz njih. Svojim programom LADO je publiku proveo na plesno i glazbeno putovanje Posavinom, Moslavinom, Bilogorom, Turopoljem, Slavonijom, Baranjom, Srijemom, Međimurjem i Podravinom. Publika je mogla vidjeti i novu koreografiju slavonskih plesova umjetničkog voditelja Krunoslava Šokca „Di reknemo da se sastanemo”.

Drmeš, kolo, polka, zurka serija je svečanih godišnjih koncerata Ansambla LADO kojim je u 2023. godini ovaj jedini profesionalni folklorni ansambl u Republici Hrvatskoj obilježio 74. obljetnicu umjetničkog djelovanja. Osim nastupa diljem zemlje svoj jedini međunarodni nastup održali su u Pečuhu, u dvorani Kodály, gdje je LADO već nastupio u svibnju 2022. godine sa svojim tradicionalnim plesnim koncertom. Odabrane koreografije i glazbena djela koncerta bili su posvećeni plesnoj, glazbenoj i odjevnoj baštini nizinske, središnje i sjeverozapadne Hrvatske.

HG

FOTO: Petra Slobodnjak

Književno-gastronomski program Pečuh – Đakovo – Budimpešta

U Hrvatskom klubu „August Šenoa” u Pečuhu u organizaciji Kluba i Neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost „Croatia” 5. prosinca, u predvečerje prije Svetog Nikole, održan je književno-gastronomski program Pečuh – Đakovo – Budimpešta. Ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrilin i dopredsjednik Društva hrvatskih književnika te ravnatelj Srednje strukovne škole „Antun Horvat” iz Đakova Mirko Čurić izlagali su o knjigama i opusu Nikole Tordinca. Tordinčeve zapise čitali su učenici Srednje strukovne škole „Antun Horvat”. Osim o Tordincu govorili su i o zajedničkom izdanju Croatice i Srednje strukovne škole Antuna Horvata – kuharici „Hrvatska kuhinja”. U programu je sudjelovao i ženski pjevački zbor „August Šenoa”, a nakon programa slijedila je degustacija vina i kolača koje su pripremili nastavnici i učenici Srednje strukovne škole „Antun Horvat”.

Branka Pavić Blažetin

Timea Šakan-Škrilin i Mirko Čurić

Dio nazočnih

Učenice iz Đakova

Književni kurikulum s Krešimirom Bagićem i Stjepanom Blažetinom

Hrvatska samouprava Pečuha u seriji svojih književnih večeri pod naslovom „Književni kurikulum“ 23. studenoga ugostila je pjesnika, znanstvenika, akademika i navijača Hajduka Krešimira Bagića. Večer je održana u prostorijama Hrvatskog kluba Augusta Šenoae.

Treće, posebno izdanje Književnog kurikula vodio je Stjepan Blažetin, koji s Krešimirom Bagićem dijeli i uspomene na studentske dane, kad su bili cimeri. To je već na samom početku najavljivalo zanimljivo druženje i razgovor, a svi koji su se odazvali pozivu nisu ostali razočarani. U središtu pozornosti bio je pjesnički rad Krešimira Bagića, ali i njegov stručni rad na Katedri za stilistiku Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

U poticajnu i zanimljivu razgovoru Stjepana Blažetina i Krešimira Bagića mnogo toga doznali su svi književni sladokusci koji su se odazvali pozivu na Književni kurikulum. Tako i kako je nastajala zbirka *Svako je slovo kurva*, čiji su autori ni sami ne bi znali reći koje su sve pjesme napisali jer ih nisu potpisali. Bilo je riječi i o tome kako se počinje pisati književnost i tko za to daje poticaj, što znači propitivanje književnosti, jezika, svijeta, kulture i društva. Jezik je prostor iskustva, od riječi i detalja dolazimo do cjeline teksta, ali ništa manje važan nije ni kontekst, što zorno pokazuje knjiga *Uvod u književnost*. Pričalo se o Johnnyju Štuliću i Azri, Studentskom listu i Poletu, nogometu, vinkovačkom Dinamu i Hajduku, Blažu Sliškoviću, Edi Pezziju, Danijelu Dragojeviću, o slavističkoj školi u Dubrovniku, gdje se rodio prijevod antologije *Utjeha kaosa (A káosz vigasza)* na mađarski jezik 2009. godine s 330 pjesma 33 pjesnika. U razgovoru doznali smo puno malih tajni o Matošu i Krleži i njihovim polemičkim tekstovima kao i o knjizi *Živi jezici* te pjesničkom opusu Ivana Slamniga, Anke Žagar i Josipa Severa. Bagić je naglasio: „Jezik je prostor iskustva, jezik kao nešto u čemu se puno više toga može naći nego što mislimo, ne samo kao sredstvo za komunikaciju nego i prostor u kojem se

Krešimir Bagić i Stjepan Blažetin

stvaraju imaginarni pjesnički tekstovi koji komuniciraju s našim realnim svjetovima“. Za to su primjeri izrazito samosvojni autori Slamnig, Sever i Žagar, koji jako rade u jeziku, jako istražuju taj jezik.

Matoš je polemiku shvaćao kao nešto izrazito pozitivno i za onoga koji polemizira i za kulturu u kojoj se ta polemika događa. Tako Matoš, prema Bagiću najveći stilist hrvatske književnosti, reče kako jača svoju autorsku, svoju ljudsku snagu upravo tako što ulazi u polemiku jer ga protivnik prisiljava da izvuče iz petnih žila ono najbolje iz sebe kako bi demonstrirao svoju snagu. Kad je riječ o kulturi, Matoš reče: „Jao literaturama koje žive bez borbe jer onda tu zapravo nastupi močvara, jer onda tu ne postoje prave vrijednosti jer se nitko ne usudi kazati, onda odjednom sve valja. Kad u kulturi ne postoji ozbiljnog razgovora, a onda ni polemičkog, kad se sve hvali, onda zapravo ništa nije pohvaljeno. Onda nikakav izbor nije napravljen.“ Bagić nas je uputio i zaintrigirao na čitanje kako Matoševih tako i Krležinih polemičkih tekstova.

Imali smo priliku doznati i što planira Krešimir Bagić, koji nam je i pročitao jednu svoju ljubavnu pjesmu te rado odgovarao na postavljena pitanja.

Branka Pavić Blažetin

TRENUTAK ZA PJESMU

Analfabetizam je in

Nepismen htio bih bit
i računati na prste,
u tihi se budžak skrit
dok se formiraju vrste.

Ne bih čitao novine,
svijet je skandal do skandala,
zbriso bih iz trgovine
bez sjećanja i sandala.

Ako odem u knjižnicu,
čekaju me bijesni pisci,
riječi krote kamilicu
kao kamen crnorisci.

Htio bih istjerat slova,
jedno po jedno iz glave,
maknuti se od olova
pa nek malo druge gnjave.

Nisam cinik, a ni bena,
analfabetizam je in
L'jepo bi bilo bit sjena,
domovine nepismen sin.

Krešimir Bagić

Krešimir Bagić, pjesnik, stilističar i književni kritičar, rođen je 22. siječnja 1962. u Gradištu. Osnovnu je školu završio u Gradištu, srednju u Županji. Diplomirao je hrvatski ili srpski jezik i jugoslavenske književnosti 1988. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je 1991. obranio magisterij *Lingvistika i pjesnički tekst*, a 1995. doktorat *Stilistički i genološki aspekti polemičkoga teksta*. Od 1989. zaposlen je na Katedri za stilistiku Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, gdje je 2009. postao redoviti profesor, zatim redoviti profesor u trajnom zvanju (2015.), a od 2022. redoviti je član Razreda za književnost HAZU.

TO JE NAŠE BOGATSTVO

Motiv našivenog buketa na puculici i žnori, tj. na odjevnom predmetu pomurskih Hrvata koji su na glavi nosile udane mlade Hrvatice, danas je simbol pomurskih Hrvata. Taj motiv nazivaju kajkavskom ružom, a za naziv je možda zaslužna pjesma „Kajkavska ruža” pomurske pjesnikinje Jolanke Tišler iz Serdahela. Motiv tzv. kajkavske ruže postao je simbol pomurske etničke skupine: nailazimo ga u logotipovima institucija, priredaba, na majicama i na drugim predmetima. Kao motiv narodne umjetnosti uvršten je i u knjigu „Narodni ručni radovi” („Népi kézimunkák”) autorice Györgyi Lengyel iz 1978. godine. Taj je motiv u posljednje vrijeme među Mlinarčicama doživio renesansu zahvaljujući Mariji Cziczeli Cseke. Ona je počela taj motiv nanositi na razne predmete, a počela je i ponovno šivati na tkaninu. Kako bi što više žena usvojilo šivanje tog motiva odnosno slikanje na razne predmete, mjesna i hrvatska samouprava Mlinaraca i Udruga za razvoj zajednice organizirale su Klub tradicionalnih ručnih radova u kojem su većinom umirovljenice.

Pomurski Hrvati bili su vrlo siromašni, toga se sjećaju još i žene iz Mlinaraca koje su se prijavile u Klub tradicionalnih ručnih radova. I žene su prije radile sve teške fizičke poslove i nisu baš imale vremena za ručni rad. Možda je to uzrok tomu što na pomurskoj narodnoj nošnji nema raskošnih elemenata ručnog rada – jedino su na puculici i na žnori šarenim koncima našivene ruže. U knjizi „Povijest i materijalna kultura pomurskih Hrvata” Edite Kerecsényi piše kako su žnori i puculicu pravile žene koje su se razumjele u taj

Puculica

Ilonka Száraz pa nastavila Marica: „Dok smo male bile, onda su dekle vek bile pri nas. Moja mama je šivala žnore, pak smo vek gledale, bili su jako lepi konci, pak igle na kojaj su bili đundeki. Onda sam vek slušala kaj je mama meni prepovedala. Rekla mi je da dekla da dije za muž onda se ona razvija kak ta naša ružica koja je na žnori. Ona je bila čerlena najveć pot, posert je srce kaj je ljubav, pottle pak je bila radost, veselje, pa su imali čalado to se vidi na bombekima, jer to su deca, pak sve to skupa sveže srce. To mi je bilo jako lepo. Tak zije vun ta naša ruža na žnori”, rekla je gđa Cseke te dodala da onda to još nisu nazivali kajkavskom ružom nego ružicom na žnori. Taj je motiv inače bio poznat u trima naseljima: Mlinarcima, Serdahelu i Sumartonu.

Ručna radionica nastala je uz dobru volju svih žena jer se vole družiti, a vole i ono što ih povezuje s istim korijenima. Budući da je Marica već više puta složila izložbu te i sama izrađuje ručne radove, zamolile su je da obnovi radionicu koja je nekad djelovala u Mlinarcima. Mjesna samouprava ponudila je prostor, hrvatska samouprava i Udruga za razvoj zajednice pomoć u kupnji materijala, konaca, a Marica se dobrovoljno primila vođenja radionice jer smatra da takve ruže nema nigdje drugdje i da je treba čuvati. Kako bi i mladima bilo privlačnije, osmislila je da se motiv slika i na razne druge predmete, ali radionica je prvo počela s onim tradicionalnim, s našivavanjem na tkaninu. To će biti prekrasan dar za Božić.

Na radionicu se prijavilo dvadeset žena i, dok šiju, uvijek se sjete i neke lijepe hrvatske popevke, vesele priče ili šale. Cijela družina zrači pozitivnom, veselom energijom. Mislim da su žene najveće bogatstvo cijele priče jer još govore kajkavski dijalekt, s lakoćom pjevaju prekrasne pomurske popevke te se sjećaju mnogih starih običaja koje i danas njeguju u svojim domovima.

Beta

Ilonka Száraz i Marica Cziczeli Cseke

posao, to su obično bile one boležljive koje nisu mogle raditi teške poslove. Piše i da bi na dugu traku od platna drvenom olovkom nacrtale cvijeće i po crtežu šivale u različitim bojama. I danas se to tako radi u mlinaračkoj radionici. Marica Cziczeli Cseke nacrtala mintu kajkavske ruže, ona je već uhodana u to, pa nakon toga ide šivanje. Žene se jako raduju što je Marica osmislila radionicu.

„Mi smo tam v jeni ulici stanjuvale, moja mama, pak nejna mama su bile pajdašice, pak smo vek skupa bile. Bilo je jako lepo i ve mi je drago biti z pajdašicama”, ispričala je

Bogatstvo...

Članice Kluba tradicionalnih ručnih radova iz Mlinaraca

JUBILARNA 30. OBLJETNICA HOŠIG-A U SKLOPU TJEDNA HRVATSKE KULTURE

30. obljetnica budimpeštanskog HOŠIG-a proslavljena je 27. studenoga 2023. godine velikom svečanosti kojom je ujedno otvoren i tradicionalni Tjedan hrvatske kulture.

Iako je HOŠIG proslavio 30. obljetnicu samostalnosti, ustanova ima iza sebe gotovo osamdesetogodišnju povijest. Poslije Drugog svjetskog rata, 1. ožujka 1946. godine, u Pečuhu je otvorena državna učiteljska škola s „jugoslavenskim državnim jezikom“ koja je 1950. godine premještena u Budimpeštu. Škola je smještena u XIV. okrug, u Abonyjevu ulicu br. 7–9, a 1952. godine preseljena je u VIII. okrug na Trg ruža, gdje je kao zajednička ustanova hrvatske i srpske manjine u Mađarskoj ostala tridesetak godina i nju su pohađali mnogi naraštaji naših intelektualaca. Od 1960. usporedno s ukinućem škola s hrvatskim (hrvatskosrpskim) nastavnim jezikom u selima i u budimpeštanskoj se školi postupno uvodila dvojezična nastava. Nakon osamostaljenja Republike Hrvatske dolazi i do osamostaljenja hrvatske nacionalne manjine u Mađarskoj te se 1993. godine nekadašnja zajednička škola razdvojila na hrvatsku i srpsku. Hrvatska osnovna škola i gimnazija proradile su u novoj, lijepoj, suvremenoj zgradi u školskoj godini 1996./1997.

Dio svečanog otvaranja

Nadareni učenici u scenskom prikazu prisjetili su se HOŠIG-ove prošlosti i bogata nasljeđa, podsjetili su nas na hrvatske franjeve koji su postavili temelje hrvatskog školstva u Mađarskoj. Dočarali su kulturni krug budimskih franjevaca na čelu s Matijom Petrom Katančićem te time ukazali

koja ukazuje na to da zajedničku povijest nisu oblikovali samo muškarci nego i žene. Učenici su oživili njezinu ljubav s Imreom Tökölyjem, koji joj je bio muž i borio se protiv Habsburgovaca, a njihovom su pričom aludirali na borbu za slobodu, za neovisnost. Naglasak je u igrokazu stavljen i na povezanost Hrvatske i Mađarske rijekama, Dravom i Murom, pa je na temelju jedne legende o „Dravu i Murici“, koja govori o nesretnoj ljubavi i nastanku tih rijeka, uvežbana nova plesna koreografija. Budući da je HOŠIG-ov važan zadatak očuvanje jezika, kulture, običaja i hrvatske samosvijesti, za kraj programa vratili su se običajima te su prisutni mogli uživati u izvedbi dječjih plesova i bunjevačkog plesa u izvedbi plesne skupine „Tamburica“. Ravnateljica HOŠIG-a Ana Gojtan otkrila je da je ideja vodilja stvaranja svečanog programa bila obljetnica i da je, dobro poznavajući učenike glumce, tekst igrokaza pisala po njihovoj mjeri. Sam program rezultat je timskog rada koji je nastao uz pomoć profesorice hrvatskog jezika i književnosti Marije Šajnović, kolegice Kristine Goher, knjižničarke Klare Bende Jenyik i profesorice plesa Andree Bálint.

Tjedan kulture nudio je razne programe za sve uzraste. Učenice iz prijateljskog Učeničkog doma „Marija Jambrišak“ iz Zagreba priredile su radionicu ruketvorina za učenike nižih razreda. Tradicionalno se održalo natjecanje u kazivanju priča „Vesela hrvatska bajkovnica“ koje je organizirala knjižničarka Klara Bende Jenyik. Učenici nižih razreda također su sudjelovali u tradi-

Ugledni gosti

Na svečanosti prisutni su mogli uživati u scenskom prikazu HOŠIG-ove literarne i plesne pozornice pod nazivom „Trideset godina u krvotoku kulturnog i obrazovnog života Hrvata u Mađarskoj“ te pogledati retrospektivnu izložbu fotografija o HOŠIG-u pod nazivom „Naše vizure“.

Novi scenski prikaz čija je tema vezana za HOŠIG-ovu 30. obljetnicu imao je kompleksan sadržaj. Bio je razrađen u detalje i dostojno je podsjetio na prošlost, sadašnjost, ali ukazao je i na budućnost.

na to da Hrvati u Mađarskoj imaju višestoljetnu prošlost. Budući da je HOŠIG-ova zadaća izgradnja kulturnih mostova između hrvatske i mađarske mladeži, prisjetili su se i njihova najpopularnijeg kazališnog komada, „Vremeplova“, s kojim su svojevremeno obišli i brojna naselja u Mađarskoj i brojne gradove u Hrvatskoj. Vremeplov je nastupio u Zagrebu, Pazinu, Dubrovniku, Splitu, Zadru, Osijeku. Tako su članovi literarne i plesne pozornice odigrali jednu scenu iz Vremeplova – scenu Jelene Zrinske

cionalnom natjecanju pjevanja „HOŠIG traži zvijezdu“. Viši razredi imali su radionicu „Lijepa naša – posebnost i značaj hrvatskih regija“ koju je vodila lektorica hrvatskoga jezika na Visokoj školi u Baji Ana-Marija Posavec. Radionica je bila na temu regija Hrvatske, a učenici od 5. do 8. razreda u mješovitim skupinama u ekipama su izrađivali plakate s određenim sadržajem. Održan je tradicionalni povijesni kviz pod nazivom „Naše zlatne godine“ koji je također bio u duhu obljetnice i u kojem su uživali učenici viših razreda i gimnazijalci. Na prošlogodišnju inicijativu prijateljske Srednje strukovne škole Antuna Horvata iz Đakova ponovno je održano natjecanje „Masterchef“ u blagovaonici gdje se pripremao rižoto i izrađivale praline. U sklopu Tjedna hrvatske kulture izvedena je dječja predstava Hrvatskog kazališta Pečuh pod nazivom „Botaničari“, a prikazan je i hrvatski dječji film „Dnevnik Pauline P.“ te su glavna junakinja Katja Matković i redatelj filma Neven Hitrec osobno posjetili školu. U dijelu „Suvremena hrvatska književnost i recepcija u školama“ gostovali su hrvatski književnici Stjepan Blažetin, Siniša Matasović i Paula Rem. Jubilarna obljetnica zaokružena je Dobrotvornim balom.

Ravnateljica Ana Gojtan također je slavila 30. obljetnicu svojeg rada u HOŠIG-u. Ravnateljica je institucije nešto više od 10 godina te se prisjeća mnogih izazova i promjena u početku svojeg rada. Promjena školskog sustava dogodila se 2013. godine, što nije bilo lako. Škola je prestala biti samostalnom ustanovom i u gospodarskom smislu. Ana Gojtan smatra da je sa suradnicama uspjela svladati poteškoće i usredotočiti se na glavne ciljeve – očuvati jezik i kulturu, promovirati je i među svojim učenicima, ali i prema van. To su izazovi suvremenog doba.

Najmlađi učenici

Sve je veći naglasak i na marketinškom poslu te se puno radi i na promociji HOŠIG-a. Posljednjih je godina HOŠIG izradio nove mrežne stranice te redovito objavljuje vijesti o svojim događanjima na školskoj Facebook stranici.

HOŠIG nije samo odgojno-obrazovna ustanova nego i kulturno-prosvjetno središte: jača umjetničke zajednice (literarnu i plesnu pozornicu, plesnu skupinu „Tamburica“) u kojima učenici mogu razvijati svoje sposobnosti. Tradicija i običaji nisu samo muzejski predmet nego imaju i svoju modernu funkciju, a putem tradicije i običaja članovi zajednice svjesni su svoje pripadnosti. Ravnateljica Gojtan ističe važnost dvojezičnosti, dvojne kulture, kako je poznavanje hrvatskog i mađarskog jezika dio konkurentnosti HOŠIG-ovih učenika te im pomaže u izgradnji buduće karijere. Ravnateljica smatra da je najvažnije da djeca budu ponosna na svoje pretke, prošlost jer

je to temelj na kojem se treba dalje graditi kako oni ne bi izgubili svoj jezik i kulturu, a to se ne postiže samo obveznom nastavom nego i izvannastavnim aktivnostima. Cilj je da učenici i nakon škole ostanu aktivni članovi hrvatske zajednice jer je pomladak potreban.

Plan bi za budućnost bio ostvarenje višenamjenske dvorane s pozornicom koja bi bila pogodna za održavanje svih svečanosti, programa, za primanje gostujućih kulturno-umjetničkih skupina, organiziranje konferencija i skupova.

U povodu HOŠIG-ove 30. godišnjice povelje i spomen-plakete za dugogodišnji pedagoški rad i osobit doprinos razvoju odgojno-obrazovnog i kulturnog života škole dodijeljene su bivšim ravnateljicama HOŠIG-a: Mariji Polgar Baronfeind, Mariji Petrič, Anici Petreš Németh. Povelje i spomen-plakete bivšim kolegama koji su se istaknuli svojim pedagoškim radom i zalaganjem za školu dobili su: Zlata Gergič, Ljubica Gergič, Mirjana Karagity, Marija Silčanov Kričković, Katarina Gubinski Takács, Jelica Pašić Drajkó, Marta Romács Orosz, Tereza H. Hegedűs, Katica Kuzma, Valerija Geošić Lasztóczy, Marija Božić. Povelje i spomen-plakete onima koji ove godine također slave 30. rođendan jer su od početka (od 1993. godine) pa sve do danas vjerni HOŠIG-u dobili su: Anica Mandić, Ladislav Gršić, Dejana Šimon, Mario Jerkić, Katica Bencsik, Klara Bende Jenyik, Žuža Molnar.

Pokrovitelji Tjedna hrvatske kulture bili su: Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatska samouprava Budimpešte, hrvatske samouprave Zuglóa, Erzsébetvárosa, Čepela te hrvatske samouprave XVI., XV., XIII. i II. okruga.

Gosti iz Đakova

U martinačkom vrtiću

U martinačkom vrtiću djeca su veoma vrijedna. Stalno nešto uče, crtaju, pjevaju, plešu. Posebno se vole pripremati s programom kojim dočekuju svetog Nikolu, koji ih svake godine posjeti. Koliko se djeca vole pripremati, toliko to isto vole i njihove odgajateljice. Mališani, njih 30-ak, sa svojim tetama marljivo slikaju, režu, lijepe crveni kaput, brađu, veliku crvenu kapu, veliku vreću, a 5. prosinca čiste svoje male cipelice kako se ne bi posramili kad im u goste dođe sveti Nikola. Jer on najprije pogleda jesu li čizmice i cipelice dobro očišćene. Radost i uzbuđenje su veliki. I ove godine pripreme su bile duge, ali radost iščekivanja tim veća. I sve što su napravili pokazivalo je koliko su vješti i marljivi bili, a najljepše su bile brojne pjesmice i recitacije koje su kazivali svetom Nikoli kad ih je posjetio. Nije sveti Nikola došao sam, sa sobom je poveo i krampuse, ali oni u martinačkom vrtiću nisu imali baš nikakvog posla. U nabavi darova svetom Nikoli pomogla je Zaklada „Za martinačku djecu“. U nadi kako će ih posjetiti i iduće godine s pjesmom je ispraćen na svoj dugi put prema drugoj dobroj i marljivoj djeci kao što su ova u Martincima.

BPB • Foto: KB

U martinačkom vrtiću

Radost darivanja • Foto: BM

SVETI NIKOLA

Ovogodišnji snijeg i bluzga otežali su posao svetom Nikoli u podravskim selima. Ali pomoć su mu, kao i uvijek, bile agilne mjesne samouprave koje su kao i sveti Nikola željele obradovati svoje najmlađe stanovnike. Tako je negdje išao sveti Nikola od kuće do kuće, a negdje su ga čekali u mjesnim domovima kulture ili u samoupravnim uredima.

Ovih je adventskih dana Starin, kao i druga naselja u Podravini, obučen u najljepše ruho. Okićene su ulice i javne zgrade i sve je nekako u znaku čekanja najvećeg kršćanskog blagdana. A tu su i brojni prosinački svetci. Sveti Nikola posebno je lijepo dočekan u tom malom naselju. Mjesna samouprava Starina na čelu s načelnikom Balažem Matoricem unatoč kišovitom i snježnom vremenu uz pomoć motornih saonica obišla je sve one koji nisu mogli doći u prekrasno okićen dom kulture dočekati svetog Nikolu, anđele i krampuse. U večeri 6. prosinca napunio se starinski Dom kulture djecom i njihovim pratiteljima (roditeljima). Svi su bili u iščekivanju diveći se prekrasnoj pozornici i dekoraciji koju su Starinčani pripremili svetom Nikoli. I onda polako stigao je on i do Starina. Pokucao je na vrata i ušao u prepunu dvoranu s ogromnom vrećom darova. Sjeo je umoran na udobnu fotelju koju su mu pripremili i do koje ga je otpratio anđeo. Poslušao je i mališane i malo starije i njihove želje, a potom je iz svoje velike torbe počeo vaditi sve prekrasne darove. Za svakog se našlo ponešto.

Adventska misa u Barči

Čuvari tradicija

U skladu s tradicijom u organizaciji Hrvatske samouprave grada Barče u barčanskoj rimokatoličkoj crkvi 6. prosinca održana je tamburaška sveta misa na hrvatskom jeziku u znaku druge nedjelje došašća. Misno slavlje predvodio je vlč. Gabrijel Barić, a pjevali članovi KUD-a „Podravina“ iz Barče i KUD-a „Drava“ iz Lukovišća uz glazbenu pratnju Tamburaškog sastava „Misija“. Nakon svete mise članovi spomenutih KUD-ova prikazali su i dio božićnih običaja podravskih Hrvata.

Foto: Marika Bunyevác

Molitva i želje uz Badnjak

Mala stranica

SIJEČANJ – SRCE ZIME

SRETNA NOVA GODINA!

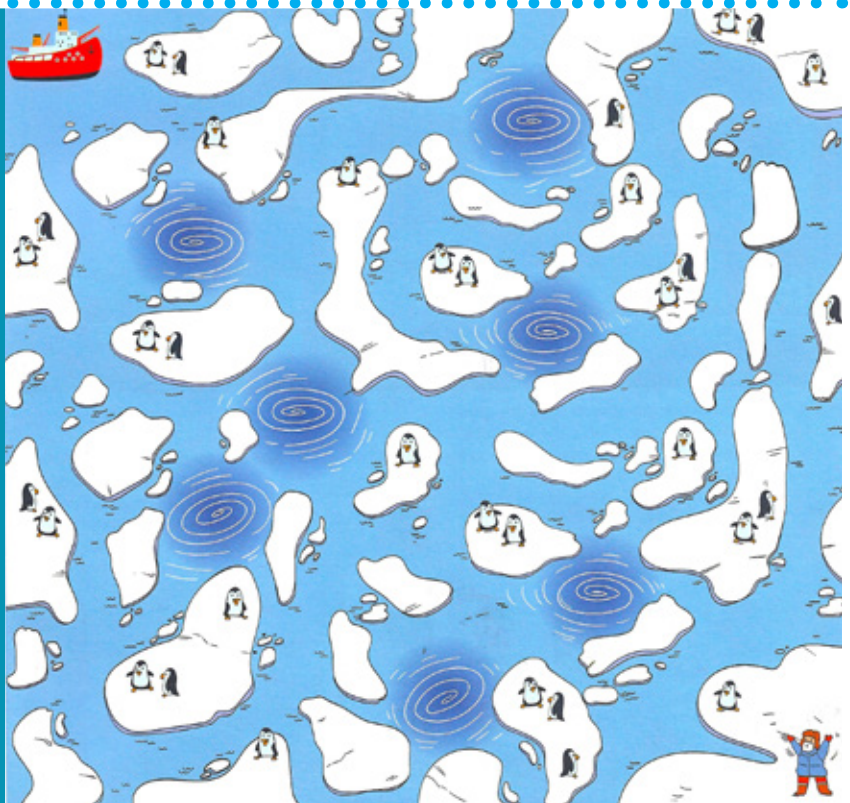
Dragi mali čitatelji, stigla nam je nova godina. Krenite veselo u nove izazove, razmišljajte i isplanirajte svoj cilj u novoj godini! Krenite sa sitnicama i tako će vas svaki mali uspjeh obradovati. Otvoren je novi list i na vama je kako ćete ga popuniti. Dobro je odmah na početku nabaviti ili izraditi planer za 2024. godinu. Mnogi vole svoje planove upisati u telefone ili laptope, no možda je ipak ljepše kad svoje planirane aktivnosti imate upisane u planer jer ih onda pri njihovu ostvarenju možete prekriti. Taj čin daje nam osjećaj organiziranosti i preglednosti svega onoga što dolazi, bilo da je riječ o svakodnevnim poslovnim zadacima ili dugoročnim ciljevima. Dodirom olovke i papira stvarate vezu s vlastitim planovima i vizijama. Planeri nas privremeno udaljavaju od ekrana omogućavajući nam da se opustimo i pronađemo ravnotežu između virtualnog i stvarnog svijeta. Planeri nude svojevrsan mir, odnosno vrijeme koje posvećujemo bilježenju važnih stvari. Također, ispisivanje i čitanje ciljeva pomažu nam kako bismo bolje razumjeli prioritete te doprinose krajnjem ostvarenju onoga što smo si zadali. Dakle, neka vam jedan od prvih zadataka u novoj godini bude nabava planera u koji ćete moći upisati svoje planove za siječanj!

Hrvatski su nazivi za mjesece prvi put tiskani 1611. godine u *Naku krstjanskom* fra Matije Divkovića. Nazive za mjesece koji su navedeni u tom djelu upotrebljavali su dalmatinski, slavonski i bosanski pisci, a od njih su ih preuzeli ilirci. U hrvatskom standardnom jeziku prvi mjesec u godini naziva se siječanj, no osim njega u mjesnim govorima javljaju se i ovi nazivi: *malobožičnjak*, *svečan*, *svičen*, *sičan*, *pavloščak*, *antonščak*, *januar*, *džendar*, *prezimec* i *ozimec*. Naziv *malobožičnjak* motiviran je Bogojavljenjem, svetkovinom koja se slavi 6. siječnja i za koju se ponegdje može čuti i naziv *Mali Božić*. *Pavloščak* i *antonščak* nazivi su koji su u vezi s kršćanskim svetcima – svetim Pavlom pustinjakom i svetim Antunom opatom, koji se slave u tom mjesecu. *Januar* i *džendar* nazivi su latinskog podrijetla s tim da je naziv *džendar* preuzet iz talijanskoga jezika. Nazivi *prezimec* i *ozimec* ukazuju na hladnoću u tom mjesecu. Standardni naziv *siječanj* razvio se iz praslavenskog, u kojem je to bio naziv za 12. mjesec u godini, a etimolozi različito tumače taj naziv. Neki ga povezuju s glagolom *sječi* jer je u tom mjesecu sječeno drvo pogodno za obradu, a neki smatraju da je taj naziv nastao prema tomu što je riječ o suhom mjesecu, kad mraz siječe, grize. Siječanj obilježavaju hladnoća, snijeg i mrazovi. Taj je mjesec srce zime i carstvo mrazova te zato pripremite tople kapute, čizme, kape i drugu zimsku odjeću.

Zimske razbibrige

LABIRINT

Pokažite brodu put do istraživača, ali tako da izbjegnute opasne vrtloge!

Adventski koncert pomurskih tamburaša

U organizaciji Hrvatske samouprave Zalske županije i Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin“ 9. prosinca u crkvi Pohođenja Blažene Djevice Marije u Velikoj Kaniži održan je Adventski koncert pomurskih tamburaških sastava. Na koncertu su nastupili tamburaški sastavi iz Serdahela i Velike Kaniže – TS „MužiKaj“, TS „Pomurske žice“ i TS „Stoboš“. Mladi tamburaši pred mnogobrojnom publikom izveli su mnoštvo hrvatskih adventskih i božićnih pjesama i dočarali božićni ugođaj.

Tamburaški sastav „Pomurske žice“

Hrvatska samouprava Zalske županije u suradnji s drugim organizacijama već godinama priređuje regionalni adventski koncert za pomursku zajednicu na kojem obično nastupaju zborovi pomurskih naselja ili gostujući međimurski zborovi odnosno tamburaši. Ove je godine odlučeno da će za adventski koncert biti zaduženi mladi pomurski tamburaši. Naime, pripremanjem za Dan Hrvata mnogo su vježbali zajedno i tako su uspjeli uskladiti sviranje.

regionalne hrvatske priredbe, pa i druge, obogaćuju sviranjem hrvatskih pjesama, a time ujedno postaju i sudionici hrvatskog društvenog i kulturnog života.

„Zahvalni smo na tomu što su u raznim naseljima mjesne hrvatske samouprave ulagale u mlade i uspjele ih okupiti u zajednicu. Hrvatski kulturno-prosvjetni zavod također im želi pomoći u radu jer je i ove godine na mnogim državnim priredbama mogao računati na njih. Ovi mladi

jezika. Od sljedeće godine želimo za njih pokrenuti tečaj hrvatskog jezika kako bi se i jezično bolje dotjerali“, rekla je ravnateljica Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin“ Zorica Prosenjak Matola. U pomurskoj regiji djeluju četiri tamburaška sastava koji okupljaju odrasle, studente i srednjoškolce, a tamburu uče i djeca u osnovnim školama u Keresturu i Serdahelu. Tamburaši Tamburaškog sastava „Stoboš“ iz Velike Kaniže počeli su svirati tamburu prije 16 godina, a iz njihovih redova izrasli su sadašnji voditelji tamburaških sastava: Bálint Horváth, nastavnik glazbe i tamburaš s diplomom Glazbene akademije koji vodi TS „MužiKaj“, Erik Hegedüs voditelj je TS-a „Pomurske žice“, a Ákos Havasi vodi TS „Stoboš“ te poučava tamburu u keresturskoj osnovnoj školi. Svatko od njih uz svoj posao brine se za razvoj mladih tamburaša i radi na tome da usade i u mlade naraštaje ljubav prema tom instrumentu i prema hrvatskoj glazbi. Na adventskom su se koncertu svi sastavi pripremili s različitim adventskim i božićnim pjesmama. Publika je mogla čuti poznate hrvatske božićne pjesme: *U to vrijeme...*, *Narodi nam se...*, *Betlehem, O kakva to svjetlost...*, *Vjeruj u ljubav* i druge. Na kraju koncerta svi su tamburaši zajedno svima zaželjeli sretno božićne blagdan s pjesmom *Tiha noć*.

Pomurski tamburaši sviraju pjesmu „Tiha noć“

„Mladi su tamburaši ponos pomorskog područja jer nam daju nadu da će iza nas biti onih koji će nadalje njegovati hrvatsku kulturu“, rekla je predsjednica Hrvatske samouprave Zalske županije Marija Vargović. Mladi tamburaši gotovo sve

mного vremena ulažu u njegovanje hrvatske kulture, što nam je velika vrijednost, te ubuduće želimo vrlo paziti na njih, pokušati ih očuvati kako se ne bi udaljili od naše hrvatske zajednice, a u planovima nam je i razvijati njihovo znanje hrvatskog

Beta

490 ljet Hrvati u Koljnofu

Prilikom obljetnice doseljenja Hrvatov su koljnofska društva priredila šaroliko otpodne s tancom, predavanjem, filmi, razgovori i plesačnicom, kade su sudjelivala sva seoska folklorna društva. Zanimanje je bilo veliko.

Koljnof – U nedilju 12. studenoga po polaganju vijencev pri spomeniku o selidbi Hrvatov je počeo malo po tri kulturni program u domu kulture u Koljnofu s jačkom *Dobar večer, dobri ljudi*. Moderator priredbe je bio Petar Mogyorósi. On je pozdravio brojne časne goste, med njimi i veleposlanika Mladena Andrića.

Po tancu *Bizovac* (kor.: Ivan Mihovec Miki) je slijedio prvi razgovor s Mihaelom Schreiberom. On je predstavio situaciju

pred 490 ljeti u Gradišću i na području bivše Jugoslavije i analizirao uzroke iseljavanja.

Samo mali dio je pobignuo pred Turki, veći dio je došao na poziv vlasnikov u Gradišću, kade je sve postojalo ali falili su ljudi ki bi s tim baratali. A tako nije falila samo dje-latna snaga nego i ljudi ki bi plaćali porez.

Slijedio je potpuri koljnofskih melodijov i filmski prikaz igrokaza, ki je napisala Ingrid Klemenčić pred 20-imi ljeti na temu dose-ljenje Hrvatov. Slijedio je spominak na po-

Polaganje vijenaca

Najmlađi folklorši

kojne velikane: Matu Šinkovića Capu, Horvath Laci bácsija, Gellerta Tihanyija i Nenada Breke.

Po Muškoj klapi „Koljnof“ nisu smili faliti i najmladji folklorši. Tako su bili mladi seoski tamburaši. Daljnji blok otpodneva je bio jako crikven, kot je bilo i cijelo otpodne odgovarajući geslu crikveno do-taknuto. Po filmu o Črnoj Madoni je Ingrid Klemenčić pitala sina sela patera Anijana (Marka Mogyorósija) za svoju vezu koljnofskoj Mariji.

Koljnofski folklorši

Marijana Pajrić i načelnik Franjo Grubić

Koljnofski pir

U nastavku su folklorši pokazali Posavinu i slijedio je nastup naj-novijega seoskoga sastava Tamburaši bez imena ki su predstavili *Čačine riči* i *Od dvora do dvora*. Dalje je išlo digitalno: stare snimke jačak uz stare fotografije. Završetak kulturnoga programa je bio prikaz *Koljnofskoga pira*.

Na kraju priredbe su zahvalili Marijana Pajrić i načelnik Franjo Grubić organizatorom. Priredba je završila jačkom *Kad budu cvale djurdjice* i slijedio je bife kot i plesačnica, ku su oblikovali Tamburaši bez imena uz peljanje Martine Korláth i Andreje Völgyi Egresić.

PT/KK • Izvor: Hrvatske novine

PROSLAVA SVETE BARBARE I FOLKLORNO VEČE

*Dober večer Bog daj,
Voga stana je ljudi!
Barbara je jur vani na dvori,
Vrata otvorite i nuter puščajte,
Sriću će vam doniest,
A nevolju odniest.*

U organizaciji Hrvatske samouprave Kemlje i kemljanskog KUD-a „Konoplje“ 2. prosinca održana je tradicionalna „Proslava Svete Barbare i folklorno veče“. Nastupila su djeca iz vrtića „Napsugár“, učenici kemljanske osnovne narodnosne škole, Zbor „Jorgovan“ iz Bizonje, kemljanski mađarski pjevački zbor, hrvatski pjevački zbor iz Staroga Grada, tamburaši iz Bizonje, kemljanski zbor „Mali Dunaj“, skupina „Maász Testvérek“ iz Hegyeshaloma, kemljanski KUD „Konoplje“. Zvijezde večeri bile su „Borbale / Barbare“ – žene obučene u bijelo, koje su i ovoga

puta prikazale običaje kemljanskih Hrvata koji se povezuju sa Svetom Barbarom. Postavljanje običaja na scenu prije dva desetljeća inicirao je kulturni djelatnik Ferenc Németh (Franci) iz Kemlje. Kako piše sakupljač pučkih običaja Hrvata u Mađarskoj Đuro Franković, „odrasla djevojka ili žena, uoči Barbarinog dana obukla je bijelo ruho. Lice joj je bilo potpuno pokriveno velom od tila. Bila je zaogrnuta bijelim ubrusom. U pratnji dva-tri dječaka ili djevojčica ophodila je seoske domove kojima je bilo djece. Ne govoreći ništa Barbara je gestom dala do znanja djeci da budu dobra i poslušna i da se mole Bogu. Sa sobom je nosila veliku drvenu kuhaču ukrašenu šarenim vrpcama, jednu košaricu s darovima, obično bombonima i čokoladom, da daruje djecu.“

Branka Pavić Blažetin

Foto: kimlesuli.blogspot.com

Običaj Barbare

Učenice Kinga Orbán i Dóra Balogh

Vrijeme očekivanja

Hrvatski vrtić, osnovna škola i učenički dom Santovo

U okviru malih školskih svečanosti svakog tjedna upaljena je svijeća na školskom adventskom vijencu. Svečanosti su nazočili svi polaznici santovačke ustanove te njezini djelatnici. Prvom prilikom o došašću govorile su učenice Kinga Orbán i Dóra Balogh, a prvu svijeću upalio je učenik Máté Franyó. Drugog je tjedna svijeću upalila Luca Faragó, a gosti su bili vlč. János Sóti i vlč. Csaba Csopak iz Vojvodine, koji su od 4. do 6. prosinca vodili trodnevnu duhovnu pripravu santovačke župe za Božić. Treću svijeću na adventskom vijencu upalila je učenica Sára Schumacher 15. prosinca. Vjeroučiteljica Katalin M. Tomašev objavila je Božićni likovni natječaj koji je 2023. godine bio poseban jer se obilježavalo 800 godina betlehemske jaslje, koje je prvi put 1223. postavio sveti Franjo Asiški. Natjecati se moglo i samostalno izrađenim jaslicama, a nagrađivanje najboljih radova održano je 21. prosinca na svečanosti paljenja posljednje svijeće, koju je upalila učenica Eszter Prosenjak. Svaka je svečanost uljepšana zajedničkim pjevanjem pjesme *Četiri adventske svijeće*. S. B.

SANTOVO – U santovačkoj župi od 4. do 6. prosinca 2023. održana je već tradicionalna trodnevna duhovna priprava za Božić. Duhovnu pripravu hrvatske zajednice i misu sva tri dana služio je velečasni Csaba Csopak iz Vojvodine. U okviru prigodne seoske svečanosti upaljena je i prva svijeća na adventskom vijencu koji je postavljen na glavnom seoskom trgu. Okupljene je pozdravio načelnik sela Gábor Varga. Druge nedjelje došašća prigodne riječi uputio je santovački župnik vlč. Imre Polyák. U prigodnom programu hrvatske zajednice nastupili su Mješoviti crkveni pjevački zbor santovačkih Hrvata pod vodstvom župnog kantora Zsolta Siroka, a polaznici vjeronauka (učenici santovačke hrvatske škole) izveli su dvojezičnu pastirsku igru „Betlemari“. Treće su nedjelje u programu sudjelovali gosti iz prijateljskog naselja Kupusine (Srbija), a četvrte članovi baptističke zajednice.

PUSTARA – Mjesna i hrvatska samouprava Pustare svake godine priređuju adventsku radionicu kako bi obitelji u društvu izradile adventske vijence. Radionica je održana 24. studenoga u Integriranom centru za usluge građana, gdje su se okupili mještani i zajedno pravili vijence. Materijale za izradu vijenaca osigurale su samouprave te su sudionici aranžmane mogli odnijeti svojim kućama – bio je to adventski dar za obitelji od samouprava.